

Programske aktivnosti edukacije nosilaca pravosudnih funkcija u 2020. godini u okviru Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj

Pripremio: Tomislav Čavić, Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj

Uvod

Program stručnog usavršavanja i početne obuke nosilaca pravosudnih funkcija u Republici Srpskoj za 2020. godinu, koji je utvrđen i usvojen od strane Upravnog odbora Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj (skraćeno CEST RS-a) i koji je odobrio Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, svojom odlukom broj 07-13-3-2356-5/2019 od 18.12.2019. godine, sadrži veliki broj edukativnih aktivnosti na različite teme koje su odabrane na osnovu analize i procjene svih dosadašnjih aktivnosti vezanih za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija, a koje odgovaraju potrebama obuke na planu edukacije i stručnog usavršavanja i koje sudije i javne tužioce pripremaju i osposobljavaju za efikasno obavljanje funkcije na koju su izabrani. Kvalitet rada nosilaca pravosudnih funkcija, između ostalog, u mnogome zavisi i od kvalitetne početne obuke, kao i obuke koja se pruža radi stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija, a što uveliko doprinosi unapređenju efikasnosti pravosuđa, pravnoj sigurnosti i jačanju povjerenja građana u pravosudni sistem u Republici Srpskoj i u BiH. U kreiranju Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu CEST RS-a je nastavio s implementacijom preporuka *Peer Review* ekspertske misije Evropske komisije i preporuka iz Izvještaja Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2018. godinu i prijedloga i preporuka Stalne komisije za edukaciju pri VSTS-u BiH. Pored toga, CEST RS-a je kontinuirano pratio i dostignuća u edukaciji u pravosuđu koja su sadržana u izvještaju s međunarodnih foruma organizovanih od strane Evropske mreže institucija za edukaciju pravosuđa (EJTN) u cilju unapređenja postojećih obuka kroz unapređenje metodologija realizacije obuka, veće zastupljenosti zasebnih tematskih cjelina i nastavka višegodišnje specijalističke obuke u pojedinim oblastima koje su aktuelne za pravosuđe Republike Srpske i BiH.

Cilj stručnog usavršavanja sudija i javnih tužilaca, koji je određen u sadržaju Programa za 2020. godinu, jeste da se ovoj ciljnoj grupi omogući kontinuirana obuka koja se sastoji kako od obuke usmjerene na primjenu zakonskih propisa, tako i na kontinuirano praćenje izmjena važećih zakonskih propisa, te na razvijanje i usavršavanje sudijskih i tužilačkih vještina i upoznavanje s međunarodnim standardima i propisima Evropske unije.

Edukativne aktivnosti iz krivičnopravne oblasti

U okviru programskih aktivnosti u Programu za 2020. godinu, koje su zbog velikog broja podjeljene po pojedinim oblastima prava, u ovom prilogu ćemo se osvrnuti i istaći samo sadržaj planirane obuke iz krivičnopravne oblasti, u kojoj je prioritet dat organizaciji aktivnosti usmjerenih na specijalističku obuku nosilaca pravosudnih funkcija koja se prevashodno odnosi na borbu protiv korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, kao i visokotehnološkog kriminala.

U okviru treće faze projekta „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa u BiH“ koji provodi Visoki sudski i tužilački savjet BiH, kao zajednička aktivnost centara za edukaciju su-

dija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH planirana je dvogodišnja specijalistička obuka, radi specijalizacije javnih tužilaca, određenog broja sudija i ovlaštenih službenih lica policije iz tri oblasti: Korupcija, Organizovani i privredni kriminal i Kibernetički kriminal. Planirano je da obuka iz svake od ovih oblasti traje po 5 dana i tako predstavlja nastavak dosadašnje specijalističke obuke koja je organizovana i provedena za javne tužioce tokom proteklih nekoliko godina. Za ovu obuku su pripremljeni materijali i praktične vježbe koje će biti realizovane na radionicama na kojima će se provoditi proaktivna istraga u pojedinim koruptivnim predmetima, predmetima iz oblasti organizovanog kriminala i finansijskih prevara.

U saradnji sa USAID-ovim projektom „Pravosuđe protiv korupcije“ koji ima za cilj procesuiranje predmeta visoke korupcije, privrednog i organizovanog kriminala pred tužilaštvima i sudovima u Bosni i Hercegovini i prevenciju koruptivnog ponašanja u pravosuđu, planirana je organizacija obuka koje doprinose realizaciji ovih ciljeva. Podrška projekta je usmjerena na posebna odjeljenja za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala koja djeluju u okviru Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske i Okružnog suda u Banjaluci, a takođe i na saradnju s Vrhovnim sudom Republike Srpske i podršku okružnim tužilaštvima i ostalim sudovima u mjeri u kojoj se i oni bave procesuiranjem složenih predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Prva takva obuka u okviru ovog projekta je radionica pod nazivom „Krizna komunikacija i pružanje informacija od interesa za javnost o predmetima korupcije i drugih složenih oblika kriminala“.

U organizaciji EU4Justice u okviru saradnje s projektom „Podrška borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije u Bosni i Hercegovini“, kao zajedničke aktivnosti centara za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj i Federaciji BiH planirano je održavanje sljedećih edukativnih aktivnosti:

- tri okrugla stola (Trebinje, Sarajevo i Banjaluka) pod nazivom „Strategija i ključni alati u oblastima složenih finansijskih komercijalnih istraga“;
- radionica pod nazivom „Najbolje prakse zapljene i oduzimanja imovine“;
- okrugli sto pod nazivom „Najbolje prakse za borbu protiv organizovanog kriminala“;
- okrugli sto pod nazivom „Strategije i ključni alati u oblasti kripto valuta i sajber kriminala“;
- dvije radionice pod nazivom „Mentorstvo – mentorisanje vještina i optimizacija individualnih kapaciteta za mentorstvo“.

Pošto je u prošloj godini započela specijalistička obuka za konsultativne tužioce (mentore novoimenovanih tužilaca) u ovoj godini se, uz podršku EU4Justice projekta, planiraju radionice na kojima se nastavlja obuka za odabrane sudije – mentore novoimenovanih sudija u svakom od sudova gdje su novoimenovani sudije, a kojim obukama se mogu priključiti i odabrani javni tužioci koji budu određeni za konsultativne tužioce u tužilaštvima Bosne i Hercegovine.

U saradnji sa Save the Children u okviru projekta „Prevencija i rad na sprečavanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“, kao zajedničke aktivnosti centara za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj i Federaciji BiH i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH, planirano je da se održe sljedeće aktivnosti:

- konferencija pod nazivom „Iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju“;
- obuka psihologa u pravosudnim institucijama pod nazivom „Zaštita i rad s djecom žrtvama seksualne eksploatacije i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju“;
- specijalistička radionica pod nazivom „Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju“.

Cilj ove specijalističke obuke, koja se sastoji od tri odvojene radionice, a koja je namijenjena sudijama, javnim tužiocima i pripadnicima policijskih agencija, jeste edukacija i unapređenje znanja iz domena nasilja nad djecom u digitalnom okruženju i o procesuiranju slučajeva seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju, s provođenjem praktične obuke na studiji slučaja. U saradnji s Atlantskom inicijativom planirano je da se održe dva seminara na sljedeće teme: „Razmatranje krivičnog djela silovanja u sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini“ i „Seksualno uznemiravanje – zakonska rješenja i pravosudni okvir“. Atlantska inicijativa je zajedno s panelom sudija i javnih tužilaca u Bosni i Hercegovini izradila „Priručnik za razmatranje krivičnog djela silovanja u sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini“ koji sadrži analizu sudske prakse, domaći i međunarodni pravni okvir, osvrt na položaj žrtve, traumu silovanja, društvene specifičnosti ovog krivičnog djela, te razmatranje procjene otežavajućih i olakšavajućih okolnosti, a na čijoj analizi će biti koncipirana obuka na seminarima čije održavanje je u planu. CEST RS je u saradnji s Misijom OEBS-a u okviru projekta „Jačanje kapaciteta za procesuiranje ratnih zločina i praćenja rada na predmetima ratnih zločina“ planirao da se održe dva seminara: „Upravljanje sudskim postupkom u predmetima ratnih zločina“ i „Obuka iz EDS baze (sistema elektronskog pristupa dokazima MKSJ-a)“. Vezano za Izvještaj Evropske komisije za BiH za 2018. godinu, a prema analizi Misije OEBS-a, planirano je da se za javne tužioce i sudije održe seminari na teme: „Krivična djela počinjena iz mržnje“, „Trgovina ljudima“ (dvije radionice, u Banjaluci i Sarajevu), „Borba protiv nedozvoljene trgovine kulturnim dobrima“, „Nasilje u porodici“, te „Pristup pravdi u pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine“ (Arhuska konvencija). U saradnji s organizacijom TRIAL International planirano je održavanje dva seminara pod nazivom „Odmjeravanje kazni za ratno seksualno nasilje u krivičnim postupcima u Bosni i Hercegovini“ i „Ratno seksualno nasilje – praktični problemi uzrokovani uticajem stigmatizacije i stereotipa“. Cilj ovih seminara je da se predstavi trenutno stanje i kroz praktične primjere edukuju nosioci pravosudnih funkcija o primjeni olakšavajućih i otežavajućih okolnosti i kriterijuma kojima se mogu rukovoditi prilikom odmjerenja kazni počinocima krivičnih djela ratnog seksualnog nasilja, kao i podizanje svijesti i senzibiliranje nosilaca pravosudnih funkcija o prisustvu stereotipa i stigmatizacije oštećenih – žrtava seksualnog nasilja u okviru krivičnog postupka. Osnova za primjere iz prakse se nalazi u TRIAL-ovom izvještaju „Kažnjavanje ratnog seksualnog nasilja – smjernice za suzbijanje nedosljednosti u odmjerenju kazne“ i priručniku „Odmjeravanje kazne za ratno seksualno nasilje – praktične smjernice“.

U saradnji sa Savjetom Evrope su planirane da se održe, kao zajedničke aktivnosti centara za edukaciju sudija i javnih tužilaca Republike Srpske i Federacije BiH, dvodnevne radionice u pet gradova BiH (Sarajevo, Banjaluka, Mostar, Tuzla i Teslić), na temu „Obrazloženje presude u krivičnom postupku“, na kojima će kao edukatori biti angažovani domaći edukatori i edukatori Savjeta Evrope.

U okviru druge faze inicijative JUFREX II predviđene su edukativne aktivnosti, koje su nastavak prve faze, pod nazivom „Pravo na slobodu izražavanja – član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama“. Ova aktivnost je bazirana na ideji nastavka jačanja kapaciteta pravosuđa u BiH, kada se radi o članu 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima, te sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i sudova u BiH koji primjenjuju standarde Evropske konvencije i Savjeta Evrope. Za razliku od prve faze, JUFREX II će se usredsrediti na kaskadne treninge koji će biti detaljniji i fokusirani na specifične teme unutar slučajeva vezanih za član 10 Konvencije, dok je treninge u prvoj fazi karakterisao širi i uopšten pristup, dizajniran da objasni osnovne principe i teme vezane za slobodu izražavanja i medije. Treninzi u fazi JUFREX II moraju biti dizajnirani u skladu s metodologijom koju je Savjet Evrope razvio i adaptirao za potrebe BiH unutar prve faze. Na ovaj način će ekspertiza lokalnih trenera, koja je takođe razvijena unutar faze JUFREX I, biti maksimalno iskorištena i ojačana, a što ujedno predstavlja i vid samoodrživosti JUFREX-a. U sklopu ove druge faze je planirano održavanje praktičnog treninga pod nazivom „Govor mržnje“, koji je baziran

na praktičnim vježbama i praksi Evropskog suda za ljudska prava kao i praksi domaćih sudova iz ove oblasti. Trening će uključivati govor mržnje *offline* i *online*.

Takođe, u saradnji s Gender centrom Vlade Republike Srpske planirano je održavanje seminara na temu „Primjena Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Republici Srpskoj“ (Istanbulska konvencija). Cilj seminara je da ovaj Centar, postupajući u skladu s odredbom člana 35 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, organizuje edukativne aktivnosti radi sticanja posebnih znanja i kontinuiranog stručnog usavršavanja i osposobljavanja sudija i javnih tužilaca u oblasti sprečavanja nasilja u porodici. U skladu s Istanbulskom konvencijom, CEST RS-a doprinosi suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanju suštinske jednakosti između žena i muškaraca, kao i podizanju svijesti prilikom postupanja u takvim predmetima, a sve kroz početnu i kontinuiranu obuku nosilaca pravosudnih funkcija.

U saradnji s UNICEF-om, u 2020. godini će se nastaviti sa specijalističkom obukom u sklopu stručnog usavršavanja sudija i javnih tužilaca za maloljetničko pravosuđe, a po Programu specijalističke obuke za sudije i javne tužioce koji postupaju u predmetima prema maloljetnim izvršiocima krivičnih djela, kao i u krivičnim postupcima u kojima se djeca pojavljuju u ulozi oštećenog, a koji je usvojio CEST RS-a na osnovu člana 197 Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 13/10). U okviru ove specijalističke obuke planirana su četiri seminara: „Međunarodni standardi i psihologija maloljetnika“, „Uloga organa starateljstva u postupcima prema maloljetnicima“, „Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija) i njena usklađenost s domaćim zakonodavstvom“, „Izdržavanje djece“ (s aspekta međunarodnog privatnog prava, građanskog/porodičnog prava, krivičnog prava i izvršnog prava).

U skladu sa zaključcima s XI stručnog savjetovanja tužilaca u Neumu koje je održano prošle godine, u 2020. godini su planirani i koordinacioni sastanci tužilaca iz Republike Srpske i Federacije BiH koji rade na maloljetničkom referatu, a u cilju ostvarivanja konstruktivne saradnje između kantonalnih tužilaca iz Federacije BiH i okružnih tužilaca iz Republike Srpske. Osim toga, CEST RS-a, kroz svoj Program rada svake godine, u okviru decentralizovane obuke, organizuje okrugle stolove na kojima se raspravljaju aktuelna pitanja u praksi iz krivičnopravne oblasti na području šest okružnih sudova u Republici Srpskoj i Vrhovnog suda Republike Srpske, a na isti način se organizuju i okrugli stolovi za tužioce iz svih šest okružnih tužilaštava u Republici Srpskoj, sve u cilju razmjene iskustava i mišljenja i donošenja određenih zaključaka predstavnika sudova i tužilaštava povodom najznačajnijih i aktuelnih pitanja iz prakse. Savjetovanja iz krivičnopravne oblasti koja se tradicionalno održavaju u Neumu (XIX savjetovanje iz krivičnopravne oblasti, planirano za početak mjeseca juna 2020. godine i XIII stručno savjetovanje tužilaca planirano za mjesec septembar 2020. godine), kao i X međunarodni naučni skup krivičara (u organizaciji Ministarstva pravde RS-a i Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu, planirano za mjesec april 2020. godine), a koje organizuju centri za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske i Federacije BiH, zajedno sa entitetskim udruženjima sudija i udruženjima tužilaca i advokatskim komorama u BiH, zbog vanrednog su stanja zbog pandemije virusa COVID-19 u čitavom svijetu i BiH odgođeni za septembar i oktobar 2020. godine, ukoliko se stanje normalizuje.

Online obuka

Zbog pandemije virusa COVID-19 i trenutne epidemiološke situacije u Bosni i Hercegovini, od 18. marta 2020. godine su otkazani svi seminari i drugi vidovi okupljanja planirani prema kalendaru aktivnosti iz Programa rada za 2020. godinu, do daljnjeg, zbog čega je CEST RS-a preduzeo mjere na održavanju *online* edukativnih aktivnosti. U okviru saradnje s projektom „Jačanje tužilačkih kapaciti-

teta u sistemu krivičnog pravosuđa“ kojeg provodi VSTS BiH, zajedno s CEST-om RS-a, CEST-om Federacije BiH i Pravosudnom komisijom Brčko distrikta BiH, razvijeni su *online* moduli e-učenja za novoimenovane tužioce, a koji su ponuđeni svim javnim tužiocima u BiH i stručnim saradnicima i savjetnicima u tužilaštvima. Ponuđeno je sljedećih pet modula:

- Glavni pretres;
- Posebne istražne radnje;
- Tehnike izrade tužilačkog akta;
- Pritvor i druge mjere obezbjeđenja osumnjičenog i saradnja s policijom;
- Radnje dokazivanja u krivičnom postupku i zakonitost dokaza.

Nosiocima pravosudnih funkcija – sudijama i javnim tužiocima u Republici Srpskoj – u okviru projekta HELP Savjeta Evrope ponuđeno je da se prijave na nekoliko online kurseva koji se tokom ovog perioda mogu koristiti na našem jeziku putem kreiranja profila na stranici projekta HELP:

- Pravo vlasništva;
- Pravosuđe naklonjeno djeci;
- Borba protiv rasizma, ksenofobije, homofobije i transfobije;
- Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u BiH.

Trenutno se prijavilo osam učesnika – javnih tužilaca iz Republike Srpske, koji pohađaju obuku putem HELP kursa Savjeta Evrope. Putem *online* platforme – aplikacije Zoom – u saradnji s organizacijom TRIAL International održan je, prema predviđenom terminu, dana 14.04.2020. godine, *online* seminar na temu „Ratno seksualno nasilje – praktični problemi uzrokovani uticajem stigmatizacije i stereotipa“. Putem iste aplikacije, u saradnji s Atlantskom inicijativom, a u okviru projekta „Rod i pravosuđe“ održan je, prema predviđenom terminu, *online* seminar na temu „Razmatranje krivičnog djela silovanja u sudskoj praksi u BiH“, a u saradnji s UNICEF-om, u okviru Programa specijalističke obuke za maloljetničko pravosuđe, CEST RS-a je održao *online* seminar na temu „Uloga organa starateljstva u postupcima prema maloljetnicima“.

Svi online seminari su uspješno realizovani, održani uz interakciju i izraženo zadovoljstvo učesnika ovakvim načinom održavanja obuke za vrijeme novonastalog vanrednog stanja, te je opšti zaključak da je korištenje aplikacije Zoom izuzetno praktično i jednostavno. CEST RS-a će na ovom planu i dalje ulagati maksimalne napore da s izabranim edukatorima organizuje, i nosiocima pravosudnih funkcija učini dostupnim *online*, što veći broj aktuelnih tema i edukacija iz Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu, kako bi se ostvarili planirani ciljevi.